

موضوع: خلاصه رساله دکتری با عنوان «مطالعه‌ی جامعه‌شناختی تجربه زیسته جوانان وابسته به سوءمصرف مواد مخدر جهت دستیابی به یک مدل تبیینی با تأکید بر تعیین‌کننده‌های اجتماعی – اقتصادی: مطالعه‌ی موردی: شهر بجنورد»

۱- بیان مساله

سوء مصرف مواد مخدر جوانان؛ موجب کاهش سن امید به زندگی، کودکان ناخواسته، خودکشی، افزایش مرگ‌ومیر، خشونت و بیماری‌های ایدز و معضلات بهداشتی می‌شود. در یک نگاه اجمالی، یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که سوء مصرف مواد مخدر آثار منفی بسیاری بر افراد در هر جامعه‌ای می‌گذارد که شهر بجنورد هم مستثنی نمی‌باشد. شهر بجنورد به‌عنوان مرکز استان خراسان شمالی در شمال شرقی کشور قرار دارد. بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ دارای ۶۷۳۳۵ خانوار و ۲۲۸۹۳۱ نفر جمعیت می‌باشد که جمعیت جوانان این شهر ۸۰۸۱۷ نفر یعنی حدود ۳۶ درصد است که در گروه سنی بین ۱۸-۳۵ قرار دارند. یکی از مهم‌ترین آسیب‌های اجتماعی شهر بجنورد سوء مصرف مواد مخدر جوانان می‌باشد که بر اساس پیمایش ملی انجام‌شده در سال ۱۳۹۷، استان خراسان شمالی رتبه‌ی پنجم سوء مصرف مواد مخدر در کشور را داراست.

۲- هدف اصلی پژوهش

دستیابی به یک مدل تبیینی جهت سوءمصرف مواد مخدر جوانان شهر بجنورد

۳- نوع و روش اجرای پژوهش

پژوهش کیفی از نوع گراند تئوری یا داده بنیاد یا زمینه‌ای: (مطالعه اسنادی و کتابخانه‌ای برای درک کامل موضوع و سپس مصاحبه عمیق و نیمه ساختاریافته با طرح سؤالات کلی مصاحبه با مشارکت‌کنندگان که به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شده بودند صورت گرفت.)

۴- نتایج کاربردی

عوامل موثر بر مصرف مواد مخدر در سال مطالعه و در شهر بجنورد عبارتند از:

الف- عوامل خانوادگی :

- خانواده ناسالم
- فروپاشی و طلاق
- مشکلات و تنش خانوادگی
- فقدان نظارت در خانواده
- سرمایه پائین اجتماعی در خانواده
- بی تفاوتی عاطفی
- نداشتن مهارت های زندگی

ب-عوامل فرهنگی:

- بهنجاربودن مصرف موادمخدر
- سرمایه فرهنگی پایین
- کمبوداوقات فراغت
- دینداری پائین

ج- عوامل اجتماعی :

- حلقه‌ی دوستان ناباب
- محله زندگی
- معاشرت با معتادین
- سرمایه اجتماعی منفی
- کاهش تعاملات اجتماعی

د- عوامل اقتصادی :

- فقر و بی خانمانی
- خستگی کاری
- ساعات طولانی کار

ه-عوامل فردی :

- کنجکاوی
- لذت جویی
- توهم قدرت افزایی
- عدم آگاهی از اثرات سوء مواد
- رهایی از دردهای جسمانی و روحی
- رسیدن به آرامش زودگذر
- فرار از مشکلات

۵-پیشنهادات کاربردی

- آگاهسازی افراد در مورد خطرات و مضرات مواد به صورت مستمر
- افزایش مهارت‌های زندگی مانند تصمیم‌گیری، حل مسئله، ارتباطات اجتماعی و مهارت خودکنترلی
- با توجه به چالش‌های درمان و بازتوانی معتادین و مراجعه مجدد معتادین به مواد به نظر می‌رسد نیاز به برنامه‌ریزی درست و دقیق و اجرای برنامه‌های مداخله‌گری علمی باهدف پیشگیری از مصرف مواد مخدر یک ضرورت و از مهم‌ترین و کارآمدترین روش‌های جلوگیری از شیوع سوء مصرف مواد مخدر در جامعه به‌ویژه جوانان می‌باشد.
- تقویت فعالیت‌های جایگزین به‌جای مواد برای ارضای نیازهای روانی - اجتماعی
- مشاوره و مداخله در حین بحران
- ارتقاء فرهنگی و مذهبی کودکان و نوجوانان
- تقویت وبازنگری در قوانین و مقررات مبارزه با مواد مخدر
- اولویت دادن به ارزش‌های اجتماعی

- آموزش توانمندسازی

- **حمایت دولت از خانواده‌ها** به جهت گذراندن وقت بیشتر در محیط خانواده در راستای کنترل و مراقبت از فرزندان

- توجه به **ورزش و جایگاه ورزش** برای جوانان و فراهم کردن زیرساختهای ورزشی با دسترسی آسان و ارزان قیمت

- حمایت و مراقبت‌های ویژه توسط دولت از **کودکان دارای سرپرست معناد**